

STOL ZA ŽIVOT

Ono što se zbilo za stolom na Veliki četvrtak ima svoj korijen u židovskoj pashi i spomendanu oslobođenja Izraelaca iz egipatskoga ropstva. Slaviti pashu za Židove značilo je i znači misliti na slobodu, sjećati se dara oslobođenja. Svaki se Izraelac i svaki se naraštaj Izraelskog naroda trebao prepoznati kao dionik toga događaja. Bitni je čin slavlja pashe bilo obiteljsko okupljanje i zajedničko blagovanje. Evanđelje oslikava taj događaj iz druge perspektive. Isus slavi spomendan slobode i izbavljenja Izraela, izlazak iz Egipatskog ropstva. Taj nam događaj doziva u sjećanje početak oslobađanja svakoga čovjeka.

Isus sa svojim učenicima za stolom. Stol. Uvijek se nešto događa za stolom i oko stola. Tu se izmjenjuju riječi. Stol je bitni dio našega svakodnevnog inventara. I onda kada je namještaj oskudan, stol nam ne smije nedostajati. Na njega se stavlja jelo, na njemu se potpisuju ugovori. Stol je svjedok riječi, prodaja i kupnji, saveza ili izdaja. Svatko tko za nj sjeda gladan je nečega. Neki kruha a svi pravde, dobre riječi i životnog smisla. Čovjek glada za slobodom, za smislom, za ispunjenjem, za ljubavlju i srećom, za vječnošću. U tom kontekstu Isus pred svojim sustolnicima shvaća svoje poslanje. U blagdanskome ozračju, tu se događa i nešto neoobičajno. Isus ustaje od stola. Prigiba se do nogu sustolnika i pere ih.

Što nam želi reći ulomak Evanđelja u kojem se govori upravo o tom događaju? Bog pred čovjekom prigiba koljena. On čini ljubav. Neshvatljiv je to događaj. Isus ne propovijeda, ne drži nikakvo predavanje, nikakvo teološko izlaganje niti sat vjeronauka. On "ne pere mozak" niti "soli pamet". Sagiba se i traži čovjeka dolje, u njegovoj najvećoj prizemnosti. Bacila se pred noge apostola, pred naše noge, da nam pokaže kako nas ljubi i da nas pouči kako treba ljubiti. Da, i mi smo sustolnici ove svečanosti. I naše noge, sklone prostranom i udobnom putu koji često vodi u propast, Isus pere u svojoj ljubavi i otire svojom dobrotom. Bog nas kao sustolnike svoje gozbe uzima na svoje grudi i svojim nas primjerom poučava što je to ljubav. Ljubiti znači ne biti više sam i ne voljeti više sebe bez drugoga. Isus nam je pokazao da svoje bokove treba opasivati spremnošću i službom za druge, sagibati svoj ja i postati dar drugima – dar za slobodu. U tome i jest bit euharistije. U svakome se, naime, euharistijskom slavlju proširuje krug sudionika na događaju oslobođenja. To zbivanje želi reći da je naš život sa svojim usponima i padovima, uspjesima i neuspjesima mjesto u kojem prebiva Bog. U trajanju što nas mrvu po mrvu neprestano nagriza, on nam želi biti oslonac. I pod teretom vremena koje juri kroz nas i povlači

nas za sobom, on nam želi biti ono najpotrebnije – stol i hrana. Tu je on ljubav koja stvara novi savez, novu slobodu. To nije teorija, to nisu riječi bez sadržaja, to je događaj.

Isusova je ljubav na posljednjoj večeri uvod u njegovo kraljevstvo, u zajedništvo i smisao života. Glasno i potihom ljudi oduvijek traže što im je potrebno za život. Starci čiji koraci postaju manji, gladuju za životom. Života su gladni i oni čiji su koraci čvrsti, oni koji su u središtu života. A što je potrebno za život? U to su pitanje uključena i mnoga druga pitanja: kakav smisao ima naš život, što nam život čini vrijednim življenja? Odgovor pronalazimo u događaju uspostave euharistije. Isus i za euharistijskim stolom kaže: ja sam kruh života. On nije ideja koju trebamo, on je hrana – za stol. Stol je slika naših pratežnji za ljubavlju, mirom, zajedništvom. Istina, za stolom se često razmjenjuju ideje i sklapaju poslovi. No, samo od ideja se ne živi, potrebna nam je hrana. Stol je pun ako se oko njega okupljamo i ako se na njemu dijeli nešto za život. U tom su smislu prije nekoliko godina američki sociolozi u studiji pod naslovom *One meal*, Jedan obrok, otkrili nešto zanimljivo. Ustanovili su naime da je jedan obrok dnevno za obiteljskim stolom već nakon šest mjeseci u potpunosti polučio resocijalizaciju vijetnamskih ratnika–povratnika. U onih koji su imali obiteljski obrok samo vikendom resocijalizacija je trajala godinu dana. Ratnici–povratnici koji nisu imali obiteljski obrok, nisu se nikad resocijalizirali. Ostali su psihički opterećeni, stranci sebi i drugima. Stol i jelo su okuplja-lišta, stol i jelo su lječilišta, mjesta za razumijevanje, prihvaćanja i saveze.

I Bog nas okuplja za stol. On nam se tim stolom daruje. Evandjelje nam kaže: vi ste sustolnici i zajedničari Božji, vi ste obdareni sretnici. U tom je smislu spomendan utemeljenja euharistije zahvala za njegov dar. Svaki je dar izvorno znak nečije ljubavi, objekt koji je ožvijen prisutnošću ljubljene osobe i koji je zalag njezine ljubavi. Darovi su mostovi ponad vremena koje dijeli i razdvaja. U daru sami drugome želimo biti blizu, tako da nas u darovanoj stvari drugi osjeća prisutnim. Darovi stoga nisu za prošlost. U njima je sadašnjost, prisutnost, nikada dovršeni razgovor – ljubav. Na taj način u euharistiji slavimo Isusovu posljednju večeru, njegov dar. I taj dar ne bi bio dar kada ne bi bio više nego sjećanje, kada u biti ne bi bio obećanje. Sjećanja nas vežu uz prošlost. Radi toga ona na sebi nose veo žalosti i sjete. U radosti koju vuku iz prošlosti, u sjećanju ne prestaje osjećaj odvojenosti, rastavljenosti, nedohvatnosti. U daru se dakle ne sjećamo nečega mrtvoga nego zbiljski živog i prisutnog. Dar je istinska ljubav ako u njemu živi sigurnost za život. Kada je Isus sa svojim sustolnicima bio za stolom ispunio je svoju strasnu i najljepšu viziju – savez Boga s čovjekom u Kraljevstvu Božjem. Dar euharistije je most između vremena i vječnosti, izraz onoga što nazivamo Božja ljubav, put zajedništva kroz svijet sve do obzora beskonačnosti. Samo se od toga dara živi.

Ja sam kruh života. Riječi su koje ukazuju na tajnoviti smisao, na neprolazno a uvijek iznova potrebno, na ono što se ne može izreći, na stol života. Može li Isus i na nas računati ako danas želi umnožiti kruh života, dar ljubavi u našim obiteljima, na našim radnim mjestima, za političkim zelenim ili našim jednostavnim stolovima? O, kako bi bilo divno, čudotvorno, kada bi se u svakoj ljudskoj potrebi moglo reći: ovdje je stol, ovdje je čovjek, ovdje smo ti i ja, ovdje smo mi – spremni da budemo dar, sloboda, radost i život za drugoga.

Ivan Koprak

ULAGANJE U PRIJATELJSTVO

Promjenom političkog sustava obično se izazivaju i promjene u jeziku. Ne radi se uvijek o čistunstvu nego i o okolnostima koje same iznuđuju stvaranje novih riječi te češću ili rjeđu uporabu već postojećih. Tako neki dan čujem kako jedna osoba »ulaže jedino u prijateljstvo«. njoj nije zanimljivo ulaganje novca u dionice raznih poduzeća, banaka ili u što drugo. nju zanima prijateljstvo.

Može propasti banka, može propasti poduzeće, može propasti bilo koja tvrtka, ali prijateljstvo je ono čega se nikako ne bismo htjeli odreći. "Ako imaš prijatelje, ne možeš biti siromašan", kaže se, "možda čak i možeš, ali, ako imaš prijatelje, sigurno ne možeš biti bijednik, propalica, bezvrijednik, bez dostojanstva i samopoštovanja. Pravi prijatelji podižu tvoju osobnu vrijednost, upravo zato što si i ti njih stavio kao vrijednost iznad svega."

Uzdizujući se tako međusobno, ljudi ostaju najvećom vrijedošću u društvu, a ne novac, automobil, kuća, dionica, položaj, popularnost ili titula. Sve to, naravno, može pripomoći dostojanstvu, ali ga može i ugroziti – ako postane svrhom života. Ovisi, dakle, kako se čovjek postovi. Služi li čovjek sredstvima ili pak ona služe njemu?

Ni prijateljstvo se ne može živjeti na potpunoj čistini bez ikakvih materijalnih uvjeta. Zakratko može, ali u takvim okolnostima čovjek stradava. Da bi živio čovjek, njegovi prijatelji i prijateljstvo među njima, potrebni su mnogi uvjeti.

Pritom se ne smije zaboraviti na moguću sebičnost u stjecanju prijatelja. Netko veli da su mu prijatelji potrebni i on ih kupi. Ima puno pokušaja da se oni jeftino nabave. Zlu ne trebalo, mogu ustrebat! Tim se geslom povode mnogi. Navodni prijatelji, možda iskreni i dobronamjerni, takvim stavom pretvoreni su u robu za trgovinu. U nekom trenutku mogu dobro doći. Može ih se unovčiti. Tu, naravno, nije riječ o obostranom